

**REFERINȚE BIBLIOGRAFICE DESPRE ISTORIA ȘI CULTURA
REPUBLICII MOLDOVA CONȚINUTE ÎN BIBLIOTECA DIGITALĂ A
BUCUREȘTIILOR (Dacoromanica)**

Adrian Adăscăliței, prof. dr. ing., Universitatea Tehnică "Gh. Asachi Iași, RO
Cezar Oprișan, prof. dr. ing., Universitatea Tehnică "Gh. Asachi Iași, RO
Petru Todos, prof. dr. ing., Universitatea Tehnică a Moldovei, MD
Nicolae Secrieru, conf. dr. ing., Universitatea Tehnică a Moldovei, MD
Valeriu Dulgheru, prof. dr. hab. ing., Universitatea Tehnică a Moldovei, MD

Abstract: *For the theme "The centenary of the union from 1918" the authors selected works that can contribute to the understanding of the historical political and diplomatic context in which the Union of Bessarabia with Romania was accomplished. For the theme "The History of Romanian Cultural Traditions" the authors selected works that can contribute to the understanding of Moldovan personalities (from Basarabeni) who have a remarkable contribution to the development of Romanian culture. Through the Digital Library of Bucharest (formerly Dacoromanica), the Metropolitan Library offers access to digitized text, image, audio or video documents, digital copies of the documents in the B.M. (Library of the Romanian Academy, Institute of History "Nicolae Iorga", Museum of Romanian Literature), aiming to integrate into the European digital libraries community within the EUROPEANA European Digital Library project.*

1. Introducere

Pentru tematica „Centenarul Unirii de la 1918” autorii au selectat lucrări care pot contribui la înțelegerea contextului istoric politic și diplomatic în care s-a desfășurat Unirea Basarabiei cu România. Pentru tematica „istoria tradițiilor culturale românești” autorii au selectat lucrări care pot contribui la înțelegerea personalităților Moldovene (Basarabene) care au o contribuție remarcabilă la dezvoltarea culturii Române. Prin intermediul Bibliotecii digitale a Bucureștilor (denumită anterior *Dacoromanica*), Biblioteca Metropolitană oferă acces la documente digitizate de tip text, imagine, audio sau video, copii digitale fidele ale documentelor aflate atât în patrimoniul B.M. cât și al altor instituții deținătoare de fonduri de patrimoniu (Biblioteca Academiei Române, Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”, Muzeul Literaturii Române), urmărindu-se integrarea în comunitatea bibliotecilor digitale europene, în cadrul proiectului EUROPEANA (Biblioteca Digitală Europeană).

2. Unirea Basarabiei cu Patria-mamă: România (Basarabia)

1. Ciobanu Ștefan (1883-1950): Unirea Basarabiei: Studiu și documente cu privire la mișcarea națională din Basarabia în anii 1917-1918, București: „*Cartea Românească*”, 1929 (fig. 3.9, a).

În aprilie 1917 s-a format Partidul Național Moldovenesc, promotor al intereselor naționale și al luptei pentru unirea cu România; spre sfârșitul anului se proclamă autonomia Basarabiei și se înființează Sfatul Țării, un adevărat parlament democratic constituit; la 2/15 decembrie 1917, întemeindu-se pe principiile cuprinse în Declarația

drepturilor popoarelor din Rusia – emanată de bolșevici la scurt timp după preluarea puterii la 7 noiembrie 1917–a fost proclamată Republica Democratică Moldovenească.

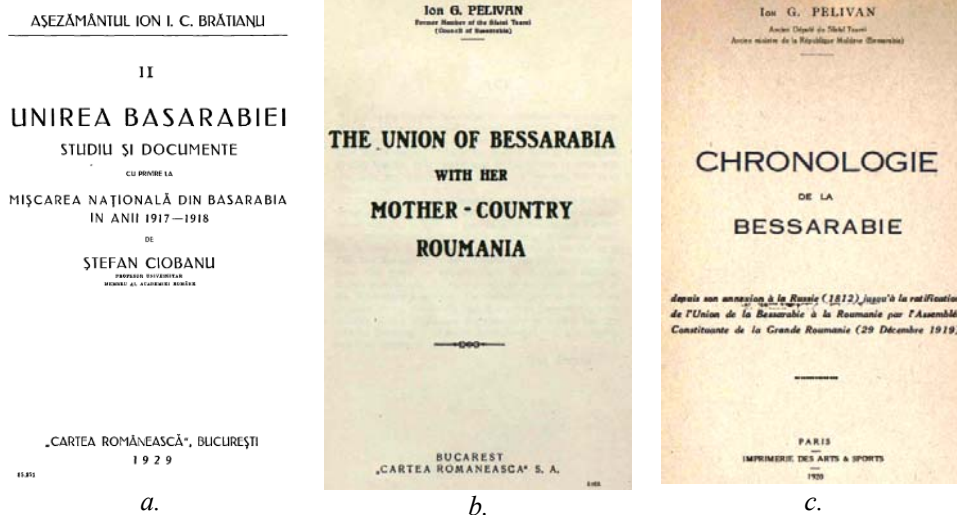

Fig. 3.9. Trei mari opere care descriu cronologia Unirii Basarabiei cu România.

În această atmosferă politică efervescentă, Ștefan Ciobanu nu putea sta deoparte, cu atât mai mult cu cât încă din vremea studenției el fusese un susținător al societății culturale românești „Deșteptarea”, ce urmărea promovarea intereselor populației românești din Imperiul rus. Recunoscut ca promotor al intereselor naționale ale românilor basarabeni și ca un intelectual de valoare, prieten cu poetul Alexie Mateevici, autorul tulburătoarei poezii *Limba noastră*, Ștefan Ciobanu a fost purtat de evenimente, ajungând între fruntașii luptei pentru unire. A fost ales în Sfatul Țării, apoi în comitetul director al acestui parlament al Basarabiei, unde, datorită pregătirii sale, a fost numit șef al resortului învățământ.

Caracterizând evoluția mișcării naționale moldovenești din Basarabia, care începe din luna februarie, unul din participanții activi ai acesteia, Șt. Ciobanu, mai târziu membru al Academiei Române, scria: „*Revoluția îi găsește pe moldovenii din Basarabia și mai puțin pregătiți decât pe celelalte neamuri din Rusia*”. Șt. Ciobanu sublinia marea influență a mișcării naționale ucrainene asupra moldovenilor, care „*determină în mare parte cursul evenimentelor petrecute în Basarabia*”.

2. Pelivan, Ioan G.: *The Union of Bessarabia with her mother-country Roumania*, Paris: Imprimerie des Arts & Sports, 1920 (fig. 3.9, b).

Ion Gheorghe Pelivan s-a născut la data de 1 aprilie 1876 în satul Răzeni (pe atunci județul Lăpușna, acum raionul Ialoveni). A absolvit Seminarul Teologic din Chișinău (1898) și Universitatea din Dorpat, Facultatea de Drept (1903). Personalitate politică importantă, a dus o activitate febrilă împotriva rusificării Basarabiei de către imperiul țarist. A fost locțiitor de judecător al orașului Bălți și creatorul primei grupări naționale din acest oraș, iar mai târziu a fost deținut politic. S-a stins din viață în închisoarea Sighet la 25 ianuarie 1954 [1]. Datorită activității sale, județul Bălți a fost

primul județ din Basarabia, care în 1918 s-a pronunțat pentru Unirea Basarabiei cu România.

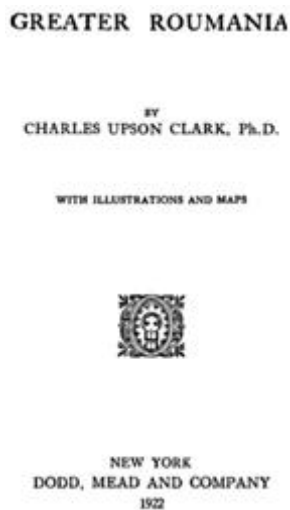
3. Pelivan, Ioan G.: *Chronologie de la Bessarabie*, Paris: Imprimerie des Arts & Sports, 1920. Descriere: Depuis son annexion a la Russie (1812) jusqu'a la ratification de l'Union de la Bessarabie a la Roumanie par l'Assemblée Constituante de la Grande Roumanie (29 décembre 1919) (fig. 3.9, c).

4. Boldur, Alexandru V. (1886-1982): *Basarabia românească*, București: Tipografia „Carpați”, Petre Bărbulescu, 1943 (fig. 3.10, a).

În cei 80 de ani de activitate științifică, istoricul Al. Boldur a scris peste o sută de monografii, studii și tratate istorice. Aria cercetărilor istoricului basarabeian este foarte largă. De la Istoria Basarabiei, în două volume, pînă la o prețioasă lucrare

a.

b.

Fig. 3.10. Cronologia Unirii Basarabiei cu România văzută din afara Basarabiei.

Dreptul social al Basarabiei. Schiță istorică (1932). Ori cele care elucidează probleme specifice filozofiei: Unirea. Analiza psihologică a evenimentelor 1918—1928 (Chișinău, 1928).

5. Clark, Charles Upson (1875-1960): *Greater Roumania*, New York: Dodd, Mead & Company, 1922 (fig. 3.10, b).

Charles Upson Clark a obținut un doctorat în limba latină la Universitatea Yale (1897). Și-a continuat studiile la München, Roma și Paris. În timpul primului război mondial, a lucrat în serviciul de informații al armatei americane. În a. 1919 a acceptat o invitație a Guvernului României și a venit pentru prima dată în România. A mai vizitat România de opt ori între 1921 și 1940. A susținut cursuri și conferințe la universitățile din Chișinău, Timișoara și Cluj. S-a documentat în ceea ce privește geografia, istoria, cultura și arta românească, învățând limba română. A fost ales ca membru de onoare al Academiei Române.

Muzica în Basarabia, editată în 1940. Între aceste două coordonate încap toate lucrările de istorie de felul: *Istoria relațiilor ruso-române politice (1928)*, *Un an de luptă pentru binele poporului (1929)*, *Imperialismul rusesc în Balcani, sau cărțile ce varsă lumină peste dreptul istoric și internațional al Basarabiei, cum ar fi Statutul internațional al Basarabiei (1938)*, *Societatea națiunilor și știința dreptului internațional (1927)*,

Neamul Românesc în Republica Moldova (Basarabia) (fig. 3.11)

6. Iorga Nicolae (1871-1940), *Neamul românesc în Basarabia*, București, Editura Librăriei Socecă & Co., 1905;

În 1905, anul în care istoricul Onisifor Ghibu îi devine prieten apropiat și discipol

Nicolae Iorga i-a mai vizitat pe românii din Bucovina, pe vremea aceea teritoriu austriac, și pe cei din Basarabia, teritoriu al Imperiului Țarist, și a scris despre lupta pentru cultură în Neamul românesc în Basarabia. Iorga se referea la autocrația țaristă ca sursă de „întunecime și sclavie.”

7. Iorga, Nicolae (1871-1940): *Continuitatea spiritului românesc în Basarabia*, București: Editura Librăriei Românești Pavel Suru, 1918

Fig. 3.11. N. Iorga despre românismul românilor basarabeni.

Repere istorice pentru Moldova dintre Prut și Nistru (fig. 3.12)

8. Boldur, Alexandru (1886-1982): *Istoria Basarabiei: contribuții la studiul istoriei Românilor. Volumul 1: Epocile vechi: (până la sec. XVII)*, Chișinău: Tipografia Dreptatea, 1937 (fig. 3.12,a).

9. Ciobanu, Ștefan (1883-1950), *La Bessarabie: sa population, son passé, sa culture*, Bucarest: Moniteur Officiel et Imprimeries de l'Etat. Imprimerie. Nationale, 1941 (fig. 3.12, b).

10. Boldur, Alexandru V. (1886-1982): *Autonomia Basarabiei sub stăpânirea rusească: în 1812-1828: studiu*, Chișinău: Tipografia Eparhială Cartea Românească, 1929 (fig. 3.12, c).

11. Giurgea, Eugeniu N.: *Din trecutul și prezentul Basarabiei*, București, Institutul de Arte Grafice „Bucovina”, I. E. Torouțiu, 1928 (fig. 3.12, d).

Fig. 3.12.

12. Bezviconi, Gheorghe G. (1910-1966): *Patruzeci de ani din viața Basarabiei: 1877-1917*, Chișinău: [Tipografia Uniunii Clericilor Ortodocși din Basarabia], 1940 (fig. 3.13,a).

13. Iorga, Nicolae (1871-1940): *Basarabia noastră: scrisă după 100 ani de la răpirea ei de către ruși*, Vălenii de Munte : Editura și Tipografia Societății "Neamul Românesc", 1912 (fig. 3.13,b).

Publicația marca un moment important de cotitură în modelarea discursului politic și public românesc față de problema Basarabiei. Marele istoric român denunța anexarea Basarabiei petrecută cu un secol înainte și încuraja România să ajute la trezirea sentimentului național în teritoriile pierdute, lucru realizat în contextul războiului și a revoluțiilor ruse din 1917.

14. Boldur, Alexandru V. (1886-1982): *Contribuții la studiul istoriei Românilor: Istoria Basarabiei. Volumul 3: Sub dominația rusească: (1812-1918): Politica. Ideologia. Administrația*, Chișinău: Tipografia „Tiparul Moldovenesc”, 1940 (fig. 3.13,c).

15. Brătianu, Gheorghe I. (1898-1953): *La Bessarabie: droits nationaux et historiques*, Bucarest: Institut d’histoire universelle „N. Iorga” (Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Națională), 1943 (fig. 3.13,d).

16. Iorga, Nicolae (1871-1940): *Nouă documente basarabene*, București: Librăriile Socec & Comp. și C. Sfetea; Leipzig: Otto Harrassowitz; Viena Gerold & Comp, 1914 (fig. 3.13,e).

17. Cazacu, Petre: *Moldova dintre Prut și Nistru: 1812-1918*, Iași: Viața Românească (fig. 3.13,f).

Fig. 3.13.

Moldova dintre Prut și Nistru: economie

18. Filipescu, Constantin și Giurgea, Eugeniu N.: *Basarabia : Considerațiuni generale agricole, economice și statistice*, Chișinău: Institutul de Arte Grafice "România Nouă", 1919;

Fig. 3.14.

Personalități din Moldova dintre Prut și Nistru

19. Dunăreanu, Nicolae (1881-1973): *Figuri contemporane din Basarabia*. 3 Volume: A-D, E-M, N-Z, Chișinău: Editura „Arpid” (Atelierele tipografice „Dreptatea”), 1939.

Emigrația Populației în anii războaielor

20. Cazacu, Petre: *Emigranți de peste Prut în România*, București: Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Națională, 1941.

Relații Ruso-Turco-Române

21. Clark, Charles Upson (1875-1960): *Bessarabia: Russia and Roumania on the Black Sea*, New York : Dodd, Mead & Company, 1927.

22. Arbure, Zamfir C. (1848-1933): *O carte tipărită din ordinul M. S. Împăratului Rusiei*, Tipografia Ziarului „Luptă”, 1893.

23. Jurașcu, D. D. (n. 1890): *L'influence russe dans les Pays Moldo-Valaques: depuis Koutchouk-Kaïnardji jusqu'a la Paix de Bucarest. (La Bessarabie et les Roumains)*, Châteauroux: Imprimerie et Lithographie Badel, 1913.

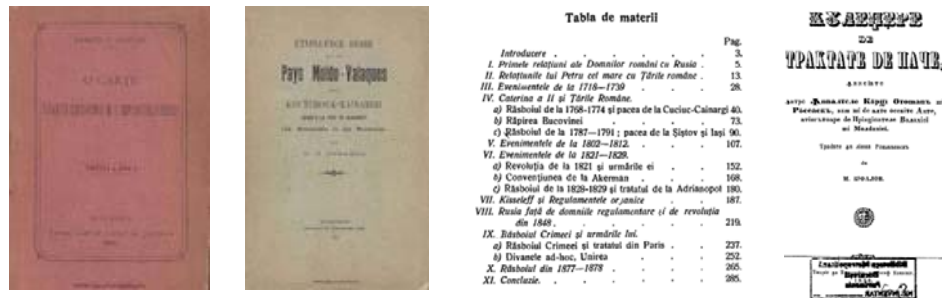

Fig. 3.15.

24. Calmuschi, Constantin (1868-?): *Relațiunile politice ale Țărilor Române cu Rusia*, Galați: Tipografia „Buciumul Român” P. P. Stănescu, 1911.

25. Kifalov, Mihail (1783-1868): *Culegere de tractate de pace, încheiate între Înnaltele Curți Otomană și Rusească, cum și de alte osebite Acte, atingătoare de Prințipatele Valahiei și Moldaviei*, București: Tipărit în Tipografia lui Iosef Copainig, 1850

9. Concluzii

Autorii au prezentat doar câteva lucrări (douăzeci și patru), clasificându-le în următoarele categorii:

- Unirea Basarabiei cu patria-mamă: România
- Neamul Românesc în Republica Moldova (Basarabia)
- Repere istorice pentru Moldova dintre Prut și Nistru
- Moldova dintre Prut și Nistru: economie
- Personalități din Moldova dintre Prut și Nistru
- Emigrația Populației în stânga Prutului, în anii cu războaie
- Relații Ruso-Turco-Române

Recomandăm tuturor celor care sunt interesați de legăturile istorice, culturale, economice dintre Moldova dintre Siret și Nistru să studieze aceste mărturii scrise cu dragoste de neam.

Bibliografie:

1. <http://www.digibuc.ro/>
2. https://ro.wikipedia.org/wiki/Ștefan_Ciobanu
3. https://ro.wikipedia.org/wiki/Ion_Pelivan
4. https://ro.wikipedia.org/wiki/Alexandru_Boldur
5. https://ro.wikipedia.org/wiki/Charles_Upson_Clark
6. https://ro.wikipedia.org/wiki/Nicolae_Iorga